

بسمه تعالی

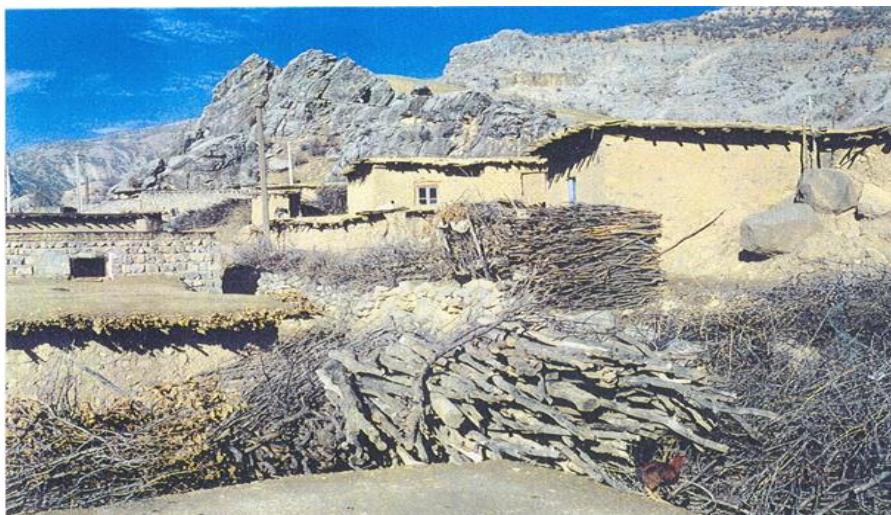
وزارت جهاد کشاورزی

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری

معاونت حفاظت و امور اراضی

دفتر حفاظت و حمایت از منابع طبیعی

دستور العمل اجرایی پروژه تغییر الگوی مصرف سوخت در عرصه‌های منابع طبیعی

تابستان ۱۴۰۴

پیشگفتار:

برداشت‌های بی‌رویه از جنگل‌ها و مراتع به منظور تأمین سوخت برای گرمایش و پخت و پز و ... از جمله عوامل عمده تخریب منابع طبیعی کشور قلمداد می‌گردد. پراکندگی روستاها خصوصاً در مناطق جنگلی، دوری از مراکز شهری، صعب‌العبور بودن راه‌های ارتباطی و بسته شدن راه‌ها در فصول سرد سال و بالا بودن هزینه تهیه سوخت‌های فسیلی در چنین شرایطی، موجب استفاده هر چه بیشتر جنگل‌نشینان از چوب و بوته بعنوان یک منبع سوختی ارزان و سهل‌الوصول می‌گردد. لذا به منظور جلوگیری و کاهش خسارات ناشی از بوته‌کشی و قطع درختان جنگلی و همچنین تأمین نیازهای سوخت مصارف خانگی خانوارهای روستایی، عشایری و جنگل‌نشین، سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور پروژه تغییر الگوی مصرف سوخت را از سال ۱۳۷۳ با تخصیص اعتبارات ملی و استانی با در نظر گرفتن استعدادها و پتانسیل‌های موجود و بالقوه هر منطقه از قبیل استفاده از سوخت‌های فسیلی (نفت، نفت‌گاز، گاز مایع و گاز طبیعی)، انرژی برق و انرژی‌های نو (انرژی خورشیدی، انرژی آب و باد، بیوگاز و ...) و بهینه‌سازی دستگاه‌ها به منظور بالابردن بازده حرارتی اجرا نموده است در حال حاضر نیز این پروژه در کلیه استان‌ها به جز تهران، البرز، قم، مرکزی، یزد اجرا می‌شود. نظر به اهمیت و ضرورت تعیین‌کننده‌های بحرانی و حساس و همچنین ضرورت ارزیابی و اثربخشی اقدامات حفاظتی و حمایتی در جهت کاهش قطع درخت و بوته‌کشی، نیاز به ساماندهی و بلوک‌بندی مناطق و روستاهای فاقد سوخت در مقاطع مختلف زمانی می‌باشد. در حال حاضر با توجه به اینکه مقتضیات زمانی و مکانی که موجب تحول و پویایی پروژه‌های اجرایی است و روش‌های اجرایی نیز متناسب با عرف، تحولات علمی و نیازها در حال تغییر می‌باشد. بنابراین دستورالعمل مذکور در سال ۱۴۰۴ منطبق بر سیاست‌های جدید بازبینی، اصلاح و به روز رسانی گردیده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	کلیات
۱	مقدمه
۱	هدف
۲	تعاریف و اصطلاحات
۲	الزامات قانونی
۳	مراحل اجرای پروژه
۳	تعیین مناطق اولویت دار تأمین سوخت
۴	برآورد میانگین و مصارف کل سالانه سوخت خانگی
۶	اولویت بندی اجرای پروژه
۶	بررسی وضعیت مصرف سوخت و انتخاب الگوی مناسب خانوارهای روستایی و عشایری
۸	تعیین اثربخشی و ارزیابی پروژه های انجام شده
۸	نکات قابل توجه و با اهمیت در راستای اجرای پروژه
	جداول ضمیمه

الف - کلیات

مقدمه:

اساساً برنامه ریزی و تعیین اولویت در اجرای پروژه تغییر الگوی مصرف سوخت به منظور کاهش وابستگی به سوخت های سنتی (هیزم و بوته) و جلوگیری از قطع درخت و بوته کنی در عرصه های منابع طبیعی بستگی به نوع و میزان مصارف سوختی خانوارهای روستایی و عشایری دارد که در ارتباط با شرایط خاص منطقه ای و ویژگی های متفاوت اقلیمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی می باشد و اجرای آن در تمامی استانها دارای فرم و قالب یکسان نمی باشد. با توجه به آمار و اطلاعات موجود حدود ۴۸۶۰۰۰ خانوار روستایی و عشایری جهت تأمین مصارف سوخت خانگی وابسته به عرصه های منابع طبیعی کشور می باشند. تمرکز یا پراکندگی روستاها و گروههای عشایری، خطوط ارتباطی و مواصلاتی، وضعیت فعلی خدمات سوخت رسانی، گستردگی محدوده و سطح عملیات و همچنین میزان و نوع عملکرد سازمانهای ذیربط چون سازمان امورعشایری و سازمان تعاون روستایی و مهمتر از همه توجیهات اقتصادی آن از فاکتورهای رسمی برنامه ریزی می باشد. مشخص نمودن اقدامات اجرایی سایر دستگاهها در راستای تأمین سوخت و جانمایی آن در نقشه پهنه بندی نقاط بحرانی به جهت جلوگیری از موازی کاری و انجام اقدامات مشابه الزامی است. انجام کلیه برنامه های اجرایی با نظارت ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان و استفاده از بخش خصوصی و با مشارکت مردم انجام می شود. طبق برآورد انجام شده ، به طور متوسط میزان مصارف سالیانه سوخت هیزم و بوته جنگل نشینان معادل ۳۴ در صد، ۴۴ در صد و ۲۲ در صد به ترتیب جهت پخت و پز، گرمایش و تهیه آبگرم می باشد که این سهم بندی بسته به شرایط در نقاط مختلف کشور متفاوت می باشد. لذا می بایست با در نظر گرفتن سهم پذیری هر یک از نیازهای مصرفی خانوارها در هر منطقه جهت مرتفع نمودن نیازهای سوختی و تهیه و توزیع کلیه ملزومات آن، برنامه ریزی شود.

اهداف:

- کاهش بوته کنی و قطع درخت.

- تغییر الگوی مصرف سوخت جنگل نشینان.

- مشارکت مردم در حفظ احیاء و توسعه منابع طبیعی

تعاریف و اصطلاحات:

مناطق بحرانی: مناطقی است که با توجه به روند تخریبی منابع طبیعی، پایداری تولید در آن از دست رفته و استمرار بهره برداری از آنها موجب زیان های فراوان اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی به منابع پایه آب، خاک و پوشش گیاهی می گردد.

مناطق نیمه بحرانی: به عرصه های ملی اطلاق می گردد که تخریب و تصرف در این مناطق در حد تهدید عرصه های جنگلی و مرتعی بوده و در صورت عدم اقدامات پیشگیرانه و بازدارنده، پایداری عرصه های منابع طبیعی مورد تهدید قرار خواهد گرفت.

تخریب: به از بین بردن پوشش گیاهی از طریق سوزاندن، کندن، قطع، سرشاخه زنی، تاج بری و پاکتراشی، ساخت و ساز و دیوارکشی و حصارکشی غیرمجاز، خاکبرداری و خاکریزی و اجرای طرح های عمومی و عمرانی بدون مجوز، چرانیدن دام غیرمجاز و مازاد بر پروانه چرا، زراعت در اراضی ملی، تهیه زغال، قاچاق چوب و بطور کلی هر گونه فعالیت منفعت طلبانه بدون مجوز در اراضی ملی و دولتی که منجر به وارد آمدن خسارت به منطقه رویشی مورد نظر گردد، گفته میشود.

مصارف سوخت خانگی: منظور از مصارف سوخت خانگی، انواع سوخت های مصرفی اعم از هیزم، بوته، فضولات دامی، زغال چوب، نفت و گاز مایع می باشد که توسط جنگل نشینان، روستائیان و عشایر جهت تهیه آب گرم، گرمایش و پخت و پز، مورد استفاده قرار می گیرد.

مناطق جنگلی: مناطقی است که در آنها جنگل یا بیشه یا اراضی جنگلی یا بوته زارهای جنگلی طبیعی بطور انبوه یا پراکنده وجود داشته باشد.

روستای مجاور جنگل: روستایی است که اراضی آن حداقل از یکطرف به جنگل متصل باشد.

انرژی های نو یا تجدید پذیر: منظور از انرژی های تجدیدپذیر، منابع انرژی هستند که مصرف آنها باعث اتمام ذخایرشان نمی شود و پس از مصرف جایگزین می شوند. مانند انرژی خورشیدی، انرژی باد، بیوگاز و انرژی هسته ای.

مبانی و الزامات قانونی:

-قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع با اصلاحات بعدی مصوب ۱۳۴۶/۵/۳۰(مواد قانونی مرتبط با این دستورالعمل) شامل:

- ماده ۴۲: بریدن، ریشه کن کردن و سوزانیدن نهال و درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال از منابع ملی و توده های جنگلی بدون اخذ پروانه از وزارت منابع طبیعی ممنوع است.

- ماده ۴۳: بریدن و ریشه کن کردن بوته ها، خارها و درختچه های بیابانی و کویری و کوهستانی در مناطق کویری و بیابانی ممنوع است.

- ماده ۴۸: حمل چوب، هیزم و ذغال از درختان جنگلی در تمام نقاط کشور باستثنای داخل شهرها بدون تحصیل پروانه حمل از سازمان جنگلها ممنوع است.

- ماده ۴۹: استفاده از کوره ذغال موجود یا احداث کوره ذغال جدید در جنگل یا مجاور آن مستلزم داشتن پروانه از سازمان جنگلبانی می باشد.

- قانون افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی.

- ماده ۱۵: دولت موظف است ضمن اعمال ممنوعیت بهره برداری مازاد بر توان زادآوری طبیعی، احیایی و زیست محیطی جنگلهای کشور، ترتیبات و تمهیدات لازم را جهت اصلاح الگوی مصرف چوبهای جنگلی اعم از صنعتی و غیر صنعتی، جایگزینی سوخت فسیلی و انرژیهای تجدید پذیر به جای سوختهای هیزمی،به گونه ای که ضریب پوشش حفاظتی از ۴۰٪ به ۹۰٪ درصد و سرانه جنگل از ۰,۱۷ هکتار به ۰,۲۵ هکتار برسد.

ب- مراحل اجرای پروژه

۱- تعیین مناطق اولویت دار تأمین سوخت

مناطق اولویت دار تأمین سوخت که به ترتیب شامل کلیه روستاهای واقع در حوزه منابع طبیعی اعم از روستاهای جنگلی و حاشیه جنگلی و مرتعی و مناطق عشایری که در اولویت برنامه گازرسانی شرکت گاز نیستند می بایست از طریق استعلام از شرکت گاز استان در جداول ضمیمه شماره ۲۱ مشخص و با هماهنگی و همکاری یگان

حفاظت اداره کل و شهرستانها و با کمک قرقبانون، جنگل بانان و یا افراد مطلع در هر روستا(شورای اسلامی و دهیاری ها) شناسایی گردد.

شناسایی روستاهای واقع در هر بخش از نظر وضعیت و موقعیت قرار گرفتن آنها در شرایط بحرانی و نیمه بحرانی می بایست منطبق با پهنه بندی های صورت گرفته بر اساس شاخص تعداد روستاهای فاقد سوخت در هر بخش در برنامه جامع اقدامات حفاظتی و حمایتی باشد.

۲-برآورد میانگین و مصارف کل سالانه سوخت خانگی

الف- محاسبه تعداد نمونه (روستا و خانوارمورد بررسی)

نمونه گیری جهت برآورد نوع و میزان مصارف سوخت خانوارها بر اساس جداول ضمیمه شماره ۳و ۴ روستاها و مناطق عشایری مورد بررسی صورت می گیرد.

با توجه به گستردگی کار ، جهت تسهیل در نمونه گیری و حصول نتایج قابل اطمینان، تعداد نمونه های روستا و خانوار مورد بررسی در هر منطقه حدالامکان بصورت تصادفی با شدت آماری مندرج در جداول شماره ۱۰ و ۱۱ تعیین گردد.

نکته: استان های با وسعت بالا جهت سهولت در نمونه گیری، انتخاب نمونه بر اساس جداول شدت آماری مستثنی می باشند و روش نمونه گیری به صورتی باشد که حداقل سه روستا و منطقه عشایری و حداقل ده خانوار از هریک از روستاها و مناطق عشایری منتخب را شامل شود.

ب-اندازه گیری سوخت های مصرفی خانوار انتخابی

نظر به اینکه واحد مورد مطالعه، بخش بوده و واحد برنامه ریزی نیز روستا می باشد که متشکل از چندین خانوار است. بنابراین در اقدام اولیه شخص آمارگیر ضمن هماهنگی قبلی با دهیار روستا و مراجعه به روستا و تماس با سرپرست هریک از خانوارها که تعدادشان بر اساس نمونه گیری مشخص شده اند ، با طرح سؤالات پاسخ آنرا یادداشت می نماید. بهترین و مناسبترین شکل آماربرداری، استفاده از کارشناسان مستقر در ادارات منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستانها می باشد.

جهت برآورد مصارف سوختی، ابتدا میزان مصارف روزانه هیزم، بوته، فضولات دامی، ذغال چوب، در محل اندازه گیری می شود و سپس مصارف سالانه برای هر یک محاسبه می گردد. برای حدود مصارف سالانه (گاز مایع و نفت سفید) از سرپرست خانوار پرسش به عمل می آید و نیاز به اندازه گیری در محل نیست. اطلاعات مربوط به هر خانوار روستایی و عشایری در جداول شماره ۵ و ۶ نمونه گیری درج می شود و سپس میانگین مصارف سالانه هر یک از مواد سوختی از جداول مذکور به تفکیک هر بخش مطابق فرمول در بند (ج) محاسبه و در جدول شماره ۱۲ (جدول میانگین مصارف سوخت) لحاظ می شود. سپس با در نظر گرفتن میانگین محاسبه شده هر بخش و تعداد کل خانوار ساکن در روستا یا اجتماعات عشایری واقع در همان بخش، مجموع مصارف سوخت خانوارهای هریک از روستاها یا اجتماعات برآورد می گردد. به این ترتیب از مجموع مصارف روستاها یا اجتماعات عشایری می توان به برآورد مصارف مربوط به بخش و شهرستان و در نهایت مصارف سوخت سالیانه استان مطابق با جداول شماره ۷ تا ۹ رسید.

لازم به ذکر است برآورد میزان مصارف سوخت خانوارها باید صرفاً از روستاها و مناطق عشایری واقع در حوزه منابع طبیعی برداشت گردد و هر ۵ سال یکبار نیز بروزرسانی گردد.

ج- محاسبه میانگین (سرانه) مصارف سالانه مواد سوختی

$$\text{مجموع مصرف سوخت خانوارهای مورد بررسی در هر بخش} = \frac{\text{سرانه مصرف سوخت هر خانوار}}{\text{تعداد خانوارهای مورد بررسی در هر بخش}}$$

نکات مهم:

-محاسبه میانگین سالانه میزان مصارف مواد سوختی هر خانوار می بایست به تفکیک نوع سوخت باشد.

-جهت سهولت نمونه گیری و محاسبات مربوطه واحد مطالعه بخش در نظر گرفته می شود.

-هراستر هیزم معادل ۰,۶ متر مکعب و ۴۲۰ کیلوگرم می باشد

- میزان کل سوخت های مصرفی به تفکیک هر روستا طبق فرمول ذیل محاسبه و در جدول مربوطه درج گردد.

مصرف سوخت کل خانوار روستا یا عشایر = میانگین مصرف سوخت بخش مربوطه * تعداد خانوار روستا یا عشایر

۳- اولویت بندی اجرای پروژه

از آنجا که واحد مطالعه در سطح شهرستان و واحد برنامه ریزی در سطح بخش یا بلوک حفاظتی تعریف شده است، در بررسی وضعیت الگوی مصرف سوخت خانوارهای روستایی و عشایری، از میانگین مصارف سوخت های سنتی (هیزم و بوته) در هر بخش می توان به عنوان یک شاخص در اولویت بندی اجرای پروژه بهره گیری نمود. به این ترتیب در بخش هایی که مصارف سوخت هیزم و یا بوته مساوی یا بالاتر از میانگین مصارف هیزم و یا بوته در سطح شهرستان مربوطه باشد در اولویت اجرای پروژه تغییر الگوی مصرف سوخت قرار خواهند گرفت.

۴- بررسی وضعیت مصرف سوخت و انتخاب الگوی مناسب خانوارهای روستایی و

عشایری:

بهترین روش جهت بررسی و انتخاب الگو و روش اجرایی مناسب، استفاده از آمار سهم مصرف هیزم و بوته در موارد مختلف مصارف خانگی اعم از پخت و پز، گرمایش و یا آب گرم در هر بخش از شهرستان ها می باشد. به این شکل که در جدول شماره ۵، طبق نمونه گیری انجام شده می بایست میانگین مصرف هیزم و بوته با احتساب سرجمع مصرف هیزم و بوته (کیلوگرم) و تعداد خانوار ساکن در بخش مربوطه به تفکیک هر یک از موارد مصرف، محاسبه شده و سهم آنها نیز به درصد بیان شود. با توجه به بیشترین سهم مصرف، اولویت الگوی انتخابی مشخص می شود. به عنوان مثال اگر درصد سهم پذیری مصرف هیزم و بوته در گرمایش منازل بالاتر باشد، الگوی انتخابی لزوما جهت فراهم نمودن ملزومات سوختی مربوط به گرمایش در آن منطقه خواهد بود.

به طور کلی انتخاب الگوها و روش های مختلف اجرای پروژه متناسب با نوع و میزان مصرف سوخت، موقعیت جغرافیایی و شرایط اقتصادی اجتماعی آن روستا بوده و به شرح ذیل می باشد.

الف-الگوی اجرایی استفاده از ماده سوختنی نفت و تهیه وسایل نفت سوز:

همانطور که پیداست این الگو براساس شرایط و امکانات منطقه و محدودیت ها صرفاً شامل جایگزین نمودن مواد نفتی بجای استفاده از هیزم یا بوته صورت می گیرد. موارد اجرایی آن بشرح زیر می باشد.

- استقرار مخازن ثابت ذخیره نفت بصورت تانکرهای ۱۰ تا ۲۰ هزار لیتری در روستاها و مناطق دورافتاده و صعب العبور.

- تأمین یارانه حمل نفت مورد ذخیره تا محل استقرار مخازن با استفاده از ماشین های کرایه مخصوص.

- تهیه و توزیع وسایل نفت سوز اعم از اجاق و بخاری نفتی.

- استقرار تانکر یا مخازن ذخیره مشمول روستاهایی می گردد که کوچک و پراکنده می باشند.

پیگیری و هماهنگی لازم با سایر دستگاههای مرتبط برای تهیه و حمل مواد سوختی و توزیع وسایل برعهده شورای اسلامی محل خواهد بود که با هماهنگی لازم با سایر دستگاههای مرتبط انجام خواهد پذیرفت.

ب- الگوی اجرایی استفاده از ماده سوختی گاز مایع و تهیه وسایل گازسوز:

این روش بصورت های ذیل ممکن و مقرون به صرفه می باشد:

- روستاهایی که به واحدهای سیلندرپرکنی و جایگاههای توزیع گاز مایع نزدیک بوده و دسترسی و امکان تهیه گازمایع به سهولت امکان پذیر باشد.

اقدامات اجرایی مربوط به این الگو، شامل:

- تهیه و توزیع اجاق گاز و تنور گازی و کپسول ۱۱ کیلویی و پیک نیک.

- تأمین یارانه حمل گاز مایع خانوارهای روستایی، عشایری در مناطق دور افتاده و صعب العبور.

- هماهنگی و زمینه سازی برای برقراری و ایجاد تنورخانه (تعدادی از تنور گازی قابل توزیع ، در اختیار چند نفر از مردم روستا قرار می گیرد تا در یک مکان به صورت متمرکز اقدام به پخت نان و فروش ارزان آن به اهالی روستا نمایند)

ج-استفاده از سایر منابع انرژیهای تجدیدپذیر

یکی از ویژگیهای این پروژه فراهم ساختن امکان استفاده از تمامی پتانسیلهای بالقوه در منطقه می باشد که شامل بررسی استفاده از انرژی های پاک و تجدیدپذیر و همچنین احداث واحدهای بیوگاز می باشد. در این میان می توان به استفاده از انرژی های خورشیدی، بادی و آبی جهت تولید برق، بیوگاز و... اشاره نمود.

د-الگوی اجرایی تلفیقی (تهیه و تأمین گاز مایع و نفت و بهره گیری از انرژی خورشیدی)

چنانچه شرایط و موقعیت مکانی روستا بنحوی است که امکان دسترسی به انواع سوخت فسیلی اعم از نفت و گاز و همچنین شرایط استفاده از انرژی خورشیدی ممکن باشد می توان بصورت تلفیقی از وسایل نفت سوز و گازسوز و خورشیدی نمود که مورد اول برای ایجاد گرما و مورد دوم در امور پخت و پز و مورد سوم استفاده از آبگرمکن خورشیدی برای تهیه آبگرم مصرفی و پنل های خورشیدی جهت روشنایی منازل استفاده کرد. به طور کلی در اکثر مناطق کشور اجرای الگوی تلفیقی ضرورت می یابد چرا که پوشش کامل خانوارها برای مرتفع نمودن نیازهای سوختی، هدف اصلی این پروژه می باشد که می بایست به نسبت سهم بری انواع مصارف آن در هر منطقه برنامه ریزی گردد.

۵- تعیین اثربخشی و ارزیابی پروژه های انجام شده

اثربخشی به این معنی است که در ازای بهره مندی هر یک از خانوارهای فاقد سوخت از امکانات سوختی در قالب اجرای پروژه چه میزان قطع درخت و بوته کنی کاهش می یابد. در پروژه تغییر الگوی مصرف سوخت بر حسب نوع لوازم توزیع شده، اثربخشی محاسبه می گردد. به عنوان مثال توزیع تنور گازی با کاهش مصرف هیزم و بوته در پخت نان اثربخش خواهد بود. لذا ملاک اثربخشی، کاهش سهم مصرف در پخت نان می باشد.

روش تعیین اثربخشی:

- ۱- محاسبه میانگین مصرف هیزم و بوته برحسب مترمکعب.
- ۲- محاسبه سهم مصرف هیزم و بوته در هر بخش از مصارف (گرمایش، آب گرم و پخت و پز) که نسبتی است از کل مصرف بر حسب کیلوگرم و درصد.
- ۳- احتساب حاصل ضرب میانگین مصرف هیزم و بوته و درصد سهم پذیری مصرف هیزم و بوته در هر بخش و تعداد اقلام توزیع شده بر حسب نوع مصرف .

به طور کلی فرمول اثر بخشی عبارت است از:

تعداد اقلام توزیع شده * درصد سهم پذیری مصرف هیزم و بوته برحسب نوع مصرف * میانگین مصرف هیزم و بوته هر خانوار (مترمکعب)

ج- نکات قابل توجه و با اهمیت در راستای اجرای پروژه

- درج شعار منابع طبیعی روی اقلام توزیع شده.
- پرهیز از درج عناوین و لوگوی شرکت های سازنده بر روی اقلام توزیعی.
- پرهیز از توزیع اقلام و سایر امکانات سوختی در خانه باغ ها و ویلاها، بناهای غیرقانونی و ساختمان های اداری.
- تحت پوشش قراردادن کامل خانوارهای ساکن در هر روستا در توزیع هر یک از اقلام سوختی جهت جلوگیری از بروز مسائل اجتماعی.
- اخذ تعهدنامه در هنگام نصب آبگرمکن های خورشیدی و پنل های خورشیدی جهت جلوگیری از فروش و جابجایی این دستگاه ها.
- جلوگیری از نصب آبگرمکن های خورشیدی برای خانوارهای فاقد حمام و لوله کشی آب می باشد.
- به منظور جلوگیری از قاچاق سوخت در مناطق مرزی و... به جای توزیع سوخت فسیلی حداقل امکان از انرژی های نو و یا از سایر امکانات دیگر بهره گیری شود.
- هنگام جایگزینی اقلام توزیع شده نسبت به تحویل وسایل مورد استفاده سنتی و قدیمی از قبیل ساج و آبگرمکن هیزمی و... اقدام گردد.
- به منظور جلوگیری از یخ زدگی و شکستگی لوله های شیشه ای در اثر برخورد اجسام سخت به صفحه آبگرمکن های خورشیدی خرید لوازم جانبی نظیر محافظ صفحه و کورکون لوله های شیشه ای ضروری است.
- پیگیری تعمیر آبگرمکن های خورشیدی آسیب دیده در سنوات گذشته توسط دهیاری ها با شرکت های ارائه دهنده خدمات.
- تهیه لایه های رقومی شامل: مختصات جغرافیایی و فیلدهای مربوط به نام استان، نام شهرستان، نام بخش، نام دهستان، نام روستا، تعداد خانوار تحت پوشش و نوع فعالیت یا اقدامات انجام شده.
- ارزیابی سالیانه و اثربخشی اقدامات صورت گرفته در جهت کاهش قطع درخت و سوزاندن بوته (کاهش تخریب).

- مشخص نمودن اقدامات اجرایی سایر دستگاهها (نظیر شرکت های نفت و گاز، کمیته امداد، سازمان تعاونی روستایی، سازمان امور عشایر، اداره راه و ترابری، فرمانداری، بخشداری، ...) در راستای همکاری در امر تهیه و توزیع وسایل نفت سوز و گازسوز در حد امکان.
- اخذ آمار بروز شده برنامه گازرسانی روستاهای فاقد گاز استان از شرکت گاز و پیگیری گازرسانی روستاهای فاقد گاز طبق مکاتبات صورت گرفته و ارسال لیست جدید روستاهای فاقد سوخت هر سه سال یکبار به دفتر حفاظت و حمایت منابع طبیعی.
- فرهنگ سازی و جلب مشارکت های مردمی به منظور ارتقای ضریب حفاظتی و توانمند سازی جوامع محلی.
- انجام کلیه برنامه های اجرائی با نظارت ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری استانها.
- وسایل نفت سوز، گازسوز و برقی طی قرارداد توسط بخش خصوصی خریداری و در اختیار روستائیان بصورت معاوضه با وسایل قبلی قرار خواهد گرفت.
- در صورت گازرسانی روستاهای تحت پوشش نسبت به جمع آوری آبگرمکن های خورشیدی نصب شده آن روستاها با تنظیم صورتجلسه تحویل و تحول اقدام گردد.